

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI VA  
ANDIJON MASHINASOZLIK INSTITUTI

70

Andijon mashinasozlik instituti  
“Iqtisodiyot” kafedrası professorı,  
iqtisod fanları doktori Qiyomiddin  
Muftaydinovning 70 yillik yubileyiga  
bag‘ishlangan

**“ERKIN BOZOR MEXANIZMLARINI JORIY  
ETISH HAMDA SOG‘LOM RAQOBAT MUHITINI  
YARATISH ORQALI HUDUDLARDA  
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH  
ISTIQBOLLARI”**

mavzusida respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy  
anjuman konferensiya **materiallari**

2023-yil 4-mart

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI  
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI VA  
ANDIJON MASHINASOZLIK INSTITUTI**

**“ERKIN BOZOR MEKANIZMLARINI JORIY ETISH HAMDA  
SOG’LOM RAQOBAT MUHITINI YARATISH ORQALI  
HUDUDLARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH  
ISTIQBOLLARI” mavzusida respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman  
ILMIY MAQOLALAR VA TEZISLAR TO’PLAMI**  
4 mart 2023 yil

**МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И  
ИННОВАЦИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН  
АНДИЖАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ И  
АНДИЖАНСКИЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ**

**СБОРНИК НАУЧНЫХ СТАТЕЙ И ТЕЗИСЫ**  
Республиканская научно-практическая конференция на тему  
**«ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В  
РЕГИОНАХ ПУТЕМ РЕАЛИЗАЦИИ МЕХАНИЗМОВ  
СВОБОДНОГО РЫНКА И СОЗДАНИЯ ЗДОРОВОЙ  
КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ»**  
4 марта 2023 года

**MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF  
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN  
ANDIJAN STATE UNIVERSITY AND  
ANDIJAN MACHINE-BUILDING INSTITUTE**

**COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES AND ABSTRACTS**  
Republican scientific and practical conference on the topic  
**"PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN  
THE REGIONS BY IMPLEMENTING THE MECHANISMS OF A FREE  
MARKET AND CREATING A HEALTHY COMPETITIVE  
ENVIRONMENT"**  
March 4, 2023

**ANDIJON – 2023**

**ББК:97456(575)-МК5.03**

**УДК:33842.451.571**

**“Erkin bozor mexanizmlarini joriy etish hamda sog’lom raqobat muhitini yaratish orqali hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari”** mavzusida respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman ilmiy maqolalar va tezislar to’plami. – Andijon.: AndMI, 2023. 1080 b.

**Ma’sul muharrir:** i.f.d., professor I.Yu.Umarov

**Tahrir hay’ati:** i.f.d., v.b. prof. U.A.Madraximov, i.f.n., dots. G.A.Zufarova, i.f.n., dots. U.I.Maraimova, i.f.f.d.(PhD) D.X.Sarimsakov, i.f.n., dots. Z.A.Isroilov, i.f.n., dots. (PhD) M.A. Axunov, i.f.f.d.(PhD) M.A.Karimov, katta o’qituvchilar: M.G’Abdullaev, Z. Teshaboyeva, G.Satiqulova

**Kompyuter va dizayner boyicha ma’sullar:** S.A.Mirzaev, O.O.Mo’ydinov.

**Taqrizchilar:** i.f.d., prof. N.I.Asqarov, i.f.n. dots. C.M.A’zamov.

Konferentsiya ilmiy maqolari va tezislari erkin bozor mexanizmlarini joriy etish hamda soglom raqobat muhitini yaratish orqali hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish bilan bog’liq ilmiy izlanishlar olib borayotgan professor-o’qituvchilar, ilmiy xodim-izlanuvchilar va magistrantlar va talabalar uchun mo’ljallangan.

*Mazkur to’plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlar sanasining to’g’riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o’zlari ma’suldirlar.*

**©Andijon davlat universiteti va Andijon mashinasozlik instituti, 2023 yil.**

## YALPI YIG'ILISHI MAЪRUZALARI

У. М.Турдиалиев	Сифатни бошқариш Ўзбекистон саноати тараққиётининг мухим омили	20
С.С.Гулямов, А.Т.Шермухамедов	Инновации в экономике Узбекистана	22
Н.М.Махмудов	“Яшил” иқтисодиёт асосида иқтисодий ўсишни таъминлаш муаммолари ва ечимлари	26
М.А.Икрамов	Тадбиркорлик фаолиятида маркетингнинг ўрни	31
А.М Қодиров	Минтақавий бошқаришни иқтисодий усуллари шакллантириш йўллари	34
И.Ю.Умаров	Озиқ-овқат саноатида тадбиркорликни ривожлантириш механизмларини иқтисодий моҳияти	37
<b>1-СЕКЦИЯ. BOZOR MECHANIZMLARINI JORIY ETISH MASALALARI</b>		
А.С.Асрақулов	Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida aholi bandligi mohiyati va bandlik tendensiyalari mazmunidagi o'zgarishlar	43
З.А.Мирзаев	Эркин бозор шароитида божхона тўловларини ундириш ва улар бўйича имтиёз бериш механизмини такомиллаштириш	48
Ш.Б.Камолов	Эркин бозор механизмларининг жорий этилишида нодавлат нотижорат секторининг ўрни	51
А.Ҳунусов	Mehnat jamoalarini boshqarishda iqtisodiy usullardan foydalanish	53
С.А.Мирзаев	Ўзбекистонда қуриш материаллари ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг о'рни	57
В.В.Шарипов	Qambag'allikning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	58
А.А.Хаджимуратов	Инновацион тадбиркорлик ва эркин бозор механизмларини жорий этилиши	60
Ш.З.Мухитдинов	Ишлаб чиқариш корхоналарида рискларни бошқаришнинг методологиясининг назарий асослари	64
О.А. Арипов, Ш.Д. Довлатова	Кичик бизнес ва тадбиркорликни давлат томонидан тартибга солишнинг айрим муаммолари	68
С.Х.Рустамова	Қарор қабул қилишда шахснинг фазилатлари	72
М.Қ.Муфтайдинов	Ўзбекистонда озиқ-овқат саноати корхоналари иқтисодий механизмини ривожлантиришнинг институционал асослари	75
А.Н.Камилова, М.Ҳақимов	Факторы, влияющие на производительность труда на промышленном предприятии	78
А.Қ.Исхаков	“Ўзкимёсаноат” акциядорлик жамияти фаолиятини самарадорлигини баҳолаш механизмини такомиллаштириш	80
V.G'.Abduraxmonov, N.Sh.Umarova, Sh.S.To'uchieva	Agrobiznesda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning ayrim jihatları	84
В.А.Абдуллаев, Ш.Сирожидинов	Tizimli tahlil qilishning maqsad, natija va manbalar o'rtasidagi bog'liqlik	88

	(Самарқанд вилояти мисолида)	
В.Ғ.Абдурахмонов, Д.Б. Эралиев	Агросаноат маҳсулотлари экспортда логистик хизматлар салоҳиятини ўзига хос хусусиятлари	636
S.K.Hamidov	Turistik destinatsiya faoliyatini hududiy resurs salohiyatini innovatsion boshqarish uslubiyotini takomillashtirish	640
S.K.Hamidov	Turistik destinatsiya faoliyatini boshqarish jarayonlarini takomillashtirish	644
N.R.Tojiboyeva, T.G'.Yokubov, E.M.Sotvoldiyev	O'zbekistonda meva-sabzavotchilik tarmog'ini rivojlantirishda agroklastor korxonalarini va uning boshqaruvini takomillashtirish masalalari.	647
З.С.Умурзакова, Д.Д.Асилбеков	Саноат корхоналарида фойдани шакллантириш ва ундан самарали фойдаланиш йўллари	652
D.B.Eshpulatov	Hududlarni rivojlantirish va ular orasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirish. Qishloq hududlarini rivojlantirishda ular orasidagi iqtisodiy tengsizlik darajasini baholash	653
Z.A.Fazliddinova	Namangan viloyatini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini gat texnologiyalari yordamida tahlili	656
М.Ф.Маҳмудов, С.М.Аъзамов	Худудларда саноатни барқарор ривожлантириш омиллари	659
М.Ф.Маҳмудов, М.М.Бустонов	Қашқадарё вилоятида саноат ишлаб чиқариш салоҳиятининг ҳолати	663
А. С. Кучаров, А.Б.Бобожонов, А.Б.Бобожонов	Цифровизация логистических маркетинговых систем субъектов бизнеса	669
Ш.Ш.Туйчиев	Организация управление логистикой вагонопотока для перевозки продуктов предприятия	671
N.J.Xalimova	Turizmда ijtimoiy mediadan foydalanishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari	676
M.Sh.Ashurova	Buxoro destinatsiyasidagi turoperatorlar faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar	680
G.A.Zufarova, A.Vaxodirov	Hududlarda sanoat korxonasining iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	683
Ф.К.Саидова, Д.Буранов	Худудлар иқтисодиётида саноат тармоғининг ривожланишини статистик таҳлили	685
Ш.Д.Сайитбоев, Б.Б.Мирзахаликов	Кичик бизнес субъектларининг молиявий-иқтисодий барқарорлигини кредитлаш тизими орқали қўллаб-қувватлашни такомиллаштириш	689
T.Қутибоев	Ишчи кучи сифати инсон капиталининг асосий элементи сифатида	694
F.Inamov	Kichik va o'rta korxonalarda tadbirkorlik marketingining strategik roli	696
I.A.Бобаев	Тадбиркорликни ривожлантиришда аҳоли фаровонлигини ошириш йўналишлари	699
M.Ш.Ахмедов	Корхоналарда персонални самарали бошқаришда мотивацион назарияларнинг ўрни	702
Ф.Р.Холбекова	Макроиқтисодий барқарорликни таъминлашда	706

#### **4-Seksiya. Hududlarni rivojlantirish va ular orasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirish masalalari**

to'liq foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Sanoatning tarmoq va hududlar bo'yicha diversifikatsiya darajasi pastligi, xom ashyo bazasining yetarlicha rivojlanmaganligi va uning sust o'zlashtirilganligi, ishlab chiqarishni keskin oshirishda chuqur qayta ishlash hisobiga katta zaxiralar mavjudligi — uch milliondan ziyod aholiga ega hududda iqtisodiy o'sishning qo'shimcha imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun qulay shart-sharoitlar yaratilishi taqozo etiladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:**

1. G'ozibekov D.G'. Investitsion loyihalarni moliyalashtirish va lizing. //Bozor, pul va kredit. - 1999. May, 5 son. - B. 50-53.

2. <https://www.uzavtoyul.uz/cy/post>

### **ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИДА САНОАТ ТАРМОҒИНИНГ РИВОЖЛАНИШИНИ СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ**

**Саидова Феруза Камоловна,**

Бухоро давлат университети, Агробизнес ва агрологистика кафедраси катта ўқитувчиси.

**Буранов Далер, 9 -2BUXS-20** гуруҳи талабаси,

Халқаро иқтисодий ташкилотлар маълумотларига кўра, жаҳонда истеъмол ва ноистеъмол товарларининг учдан икки қисми саноат тармоқларида ишлаб чиқарилади. Статистик маълумотларга кўра, иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда ялпи ички маҳсулотнинг қарийб 47,8 фоизи ва жами бандликнинг эса 22,4 фоизи айнан саноат тармоқлари ҳиссасига тўғри келади [1]. Халқаро тадқиқотларнинг кўрсатишича, саноат ривожланиши мамлакатларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққий этиши, иқтисодий мустақилликка эришиши, аҳоли турмуш фаровонлигини таъминлаш ва бандлик муаммоларини бартараф этишда муҳим тармоқ эканлиги маълум.

Бугунги кунда жаҳонда энергия ресурслари ва минерал ўғитлар нархларининг кескин ошиши ҳамда транспорт ва логистика тизимидаги узилишлар глобал миқёсда рўй бераётган бир даврда, юқори технологияли саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш, сифатли ва рақобатбардош тайёр маҳсулотлар ҳисобига экспортни кўпайтиришга эришиш жуда мушкул вазифалардан бўлтиб бормоқда.

Саноатнинг иқтисодий самарадорлик кўрсаткичларини чуқур таҳлил қилиш, унинг ривожланишига таъсир қилувчи омилларни эконометрик ва статистик жиҳатдан баҳолаш, мезонларини такомиллаштириш, маҳсулот ишлаб чиқариш динамикасини моделлаштириш ҳамда ўзгариш тенденцияларини прогностлаш устувор йўналишлардан бири ҳисобланади.

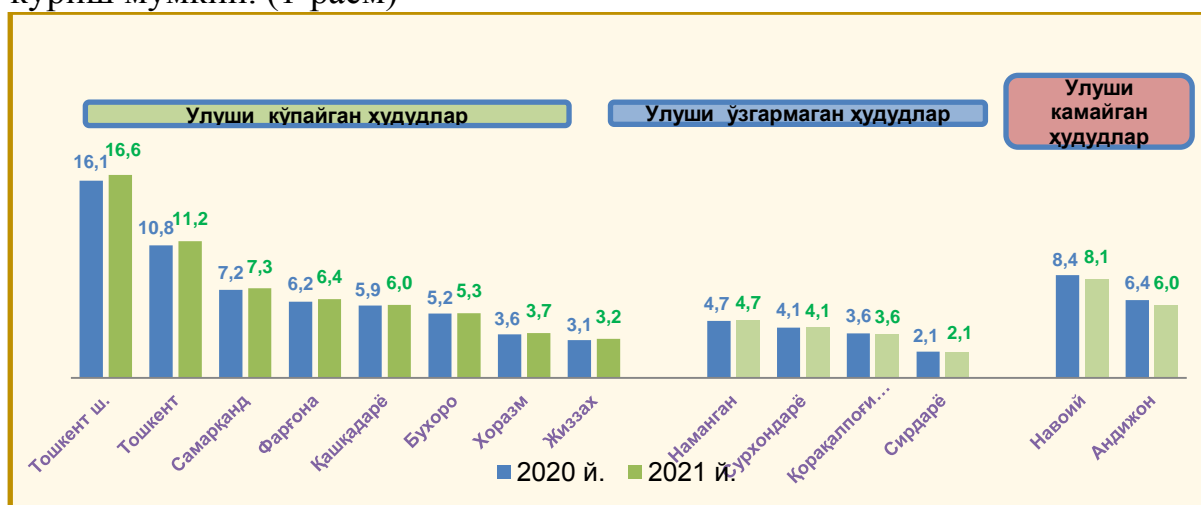
Ўзбекистон ҳудудлар иқтисодиётининг барқарор ўсишида саноат тармоғи жуда муҳим ўрин тутди ҳамда бу соҳанинг ривожланиши ҳудудларнинг ялпи ҳудудий маҳсулотларининг ошишига хизмат қилади. Мамлакатимизда 2021 йилда ялпи ички маҳсулотни шакллантиришда тармоқлар ялпи қўшилган қийматининг 28,0 фоизи ва унинг қўшимча ўсишидаги улуши 2,2 фоиз саноат тармоғи ҳиссасига тўғри келган [2].

#### 4-Сексиа. Ҳудудларни ривожлантириш ва улар орасидаги иқтисодий тенгсизликни қисқартирish масалалари

Ўзбекистонда кейинги йилларда ҳудудий саноат тармоқларини янада ривожлантириш, фаол тадбиркорлик ва инновацион ғояларни қўллабқувватлаш, иқтисодиётни рақамлаштириш ва унинг инвестицион жозибадорлиги ва самарадорлигини ошириш ҳисобига иқтисодиётни барқарор ривожлантириш ҳамда аҳоли турмуш даражасини кўтариш, бандликни таъминлаш бўйича кенг қўламли стратегик ишлар амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022-2026 йилларда мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги ПФ-60-сонли Фармонида «миллий иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш ва ялпи ички маҳсулотда саноат улушини оширишга қаратилган саноат сиёсатини давом эттириб, саноат маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажмини 1,4 бараварга ошириш» [3] бўйича 22-мақсад белгилаб олиниб, ушбу мақсадни бажариш учун бир нечта муҳим вазифалар белгилаб берилган.

Ҳудудларни ривожлантириш бўйича қабул қилинган дастурлар ва уларнинг таҳлили кўрсатишича, 2021 йил якуни билан коронавирус пандемияси яна жадаллашуви такрорланаётганига қарамай, барча асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар бўйича ижобий иқтисодий ўсиш суръатлари қайд этилди. Бу ҳолатни ҳудудларнинг асосий иқтисодий кўрсаткичлари натижаларидан ҳам кўриш мумкин. (1-расм)



**1-расм. Ҳудудларнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши, фоизда**

2021 йил мобайнида ҳудудлар иқтисодиётини ривожлантириш ва қўллабқувватлаш юзасидан бажарилган қатор чоралар юқори барқарор ўсишни таъминлашга хизмат қилди. Бу эса, ялпи ички маҳсулот (ЯИМ) ҳажмининг шаклланишида ҳудудлар ўрни ошганлигида кузатилиб, ялпи ҳудудий маҳсулот (ЯҲМ) ҳажмларининг ЯИМдаги улуши 88,1 фоизгача ошди (2020 йилда 87,5 фоиз) ва ҳудудларнинг мамлакат иқтисодий ўсиш суръатини таъминлашдаги ўрни янада мустаҳкамланди.

Ҳудудларнинг мамлакат иқтисодий ўсиш суръатини таъминлашдаги ўрни ошиб бораётганига қарамасдан мамлакат иқтисодиётида ўтган йилнинг мос даврига нисбатан Навоий вилоятининг улуши – 8,1 фоизгача (8,4 фоиз), Андижон вилояти – 6,0 фоизгача (6,4) улуши тушди.

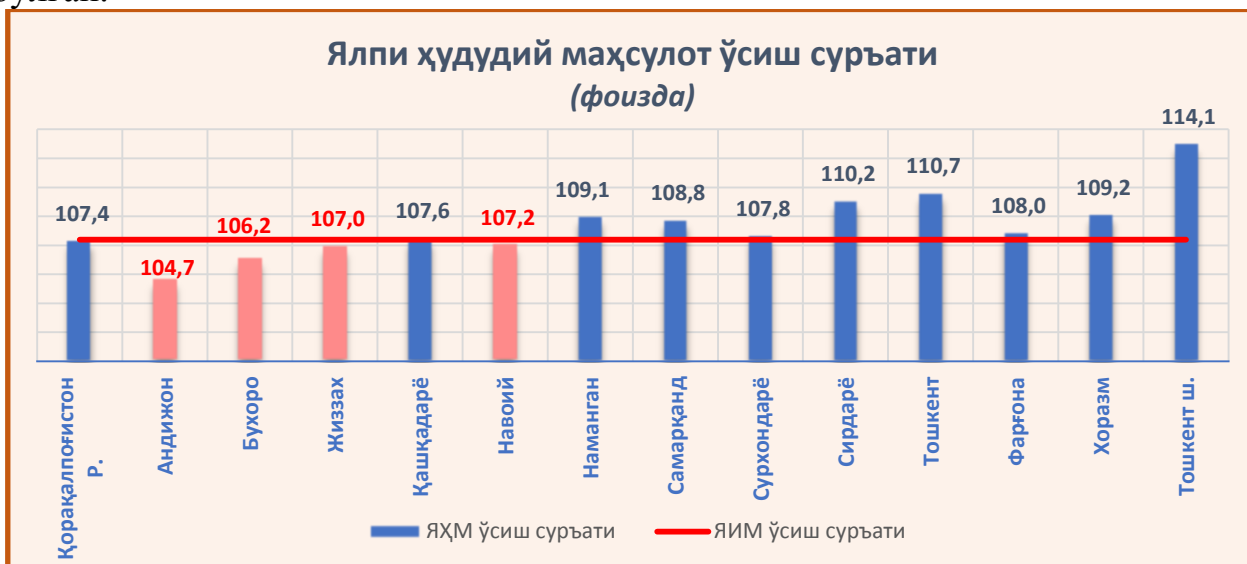
#### 4-Seksiya. Hududlarni rivojlantirish va ular orasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirish masalalari

Андижон ва Навоий вилоятларида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг нисбатан секин ўсиши ялпи ички маҳсулотдаги ҳудудларнинг улуши камайишига асосий таъсир кўрсатди.

Қайд этиш керакки, Навоий вилоятида 2021 йилда ўтган йилга нисбатан сезиларли ўсиш кузатилмаган. Андижон, Бухоро вилоятларида ўтган йилга нисбатан асосан қурилиш соҳасидаги пасайиш ҳисобига Жиззах ва Навоий вилоятларида асосан саноатдаги пасайиш ҳисобига ялпи ҳудудий маҳсулот ўсиши республика ўсиш суръатидан паст бўлди.

ЯИМдаги улуши юқори бўлган қатор ҳудудларнинг янада юқори суръатларида ўсганлиги кузатилган. Масалан, Тошкент шаҳри 114,1 фоиз ва Тошкент вилояти 110,7 фоизни ташкил қилган.

Бунинг натижасида Навоий, Самарқанд, Сурхондарё, Жиззах вилоятларида тармоқларнинг қўшган ҳиссаси юқори бўлган бўлса, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳрида тармоқларнинг улуши нисбатан паст бўлган.



#### 2-расм. 2021 йилда ялпи ҳудудий маҳсулот кўрсаткичлари, фоизда

Ялпи ички маҳсулотнинг 2021 йилда 7,4 фоизга ўсишида энг катта улушни Тошкент шаҳри (2,3 фоизли банд), Самарқанд (0,6) ва Навоий (0,6) вилоятлари ташкил қилган бўлса, энг кам ҳисса Сирдарё (0,2) ва Жиззах (0,2) вилоятларига тўғри келган.

Ҳудудлар иқтисодиёти ривожидан, жумладан Қорақалпоғистон Республикаси, Қашқадарё ва Жиззах вилоятларида саноат, Тошкент шаҳри, Тошкент ва Андижон вилоятларида қурилиш, Фарғона, Андижон, Жиззах вилоятларида қишлоқ хўжалиги, Андижон, Сурхондарё ва Бухоро вилоятларида хизмат кўрсатиш соҳасининг юқори ўсиш суръатлари муҳим омил бўлиб, мазкур ҳудудларнинг ЯИМдаги тармоқларнинг улуши ошишига сезиларли ҳисса қўшди.

Мазкур таҳлилга асосан ҳудудларни қуйидагича гуруҳлаш мумкин:

Саноати нисбатан ривожланмаган ҳудудлар;

Сурхондарё (7,4), Жиззах (12,6 фоиз), Хоразм (13,3)

Саноати ривожланган ҳудудлар;

Навоий (69), Тошкент вилояти (48,9)



#### 4-Сексиya. Hududlarni rivojlantirish va ular orasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirish masalalari

Хизматлар соҳаси ривожланган ҳудудлар;

Тошкент шаҳри (55,5), Фарғона (36,8), Наманган (36,7)

2021 йилда саноатнинг секин тикланиши ва секинлик билан ривожланиши натижасида 2021 йилда 2020 йилга нисбатан Андижон, Навоий ва Бухоро вилоятларида ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажмида саноат соҳасининг улуши камайган.

Юқорида қайд этилганидек, Андижон вилоятида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш автомобилсозликдаги чиплардаги узилишлар туфайли 1,4 фоизга пасайган бўлса, Бухоро (100,1), Навоий (107,0) вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикаси (107,4), Фарғона (108,5) вилоятида республика кўрсаткичига нисбатан кам ўсиш суръатлари қайд этилди.



#### 3-расм. Ҳудудларда саноат маҳсулотларининг ўсиш суръати, фоизда

Саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг 2021 йилда 7,4 фоизга ўсишида Тошкент шаҳри ва Тошкент ва Навоий вилоятларининг ҳиссаси юқори бўлган.

Булар ўз навбатида ҳудудларнинг ташқи савдо айланмасига ҳам таъсир қилади. Мамлакатимизда ташқи савдо айланмасида Хитой (15,2), Россия (12,4), Туркия (12,4), Қозоғистон (7,1) давлатларининг улуши юқори.

Бунда саноатнинг машина ва асбоб-ускуналар соҳаси бўйича экспорт қилиш асосан Андижон 365,1 млн. долл. (ўсиш 190,4 фоиз), Самарқанд 49,8 млн.долл. (169,8 фоиз), Тошкент 37 млн.долл. (-6,2 фоиз) вилоятлари ва Тошкент шаҳрига 215 млн.долл. (136,2 фоиз) тўғри келган.

Ушбу таҳлиллардан кўриш мумкинки, охириги йилларга саноат тармоқларида киритилган инвестицияларнинг жозибадорлиги ошиб бормоқда ҳамда ушбу соҳада ҳудудлар салоҳиятидан келиб чиқиб яратилаётган инновацион маҳсулотлар ҳажмининг ҳам ошиб бораётганлигини айтиш мумкин.

#### Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. UNIDO. Pocket Guide to World Statistics – 2018. Series V, №42. p.1-19.
2. Church J., Ware R. Industrial Organization. A Strategic Approach. Irwin. 2000. – 960 p.
3. Marshall A. Industry and Trade: A Study of Industrial Technique and Business Organization; and of Their Influences on the Conditions of Various Classes and Nations. Harvard University. – Macmillan – 2005. – 874 p.

#### 4-Seksiya. Hududlarni rivojlantirish va ular orasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirish masalalari

4. Шишулин С.С. Система экономико-статистических показателей структуры и динамики промышленного производства России // Мир новой экономики. -№4. 2016. – 137 с.

5. Ортиқов А. Саноат иқтисодиёти / дарслик. – Т.: “Сано-стандарт”, 2014. – 5 б.

6. Хамидова Ф. А., Ядгаров А.А. Худудлар иқтисодиётини комплекс ва мутаносиб ривожлантиришнинг устувор йўналишлари // “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. №3, июнь, 2017 йил.

7. Нуриддинов З.А. Минтақалар иқтисодиётини инновацион ривожлантириш ва инвестицион жозибадорлигини статистик баҳолаш. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори диссертация автореферати. – Т.: ЎзРДСҚ қошидаги КМОСТИ, 2020. – 62 б.

### **КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ-ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИГИНИ КРЕДИТЛАШ ТИЗИМИ ОРҚАЛИ ҚўЛЛАБ- ҚУВВАТЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ**

**Сайитбоев Ш.Д. и. ф. д., проф., Мирзахаликов Б.Б. катта уқитувчи,  
иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD).**

Наманган муҳандислик-технология институти “Бухгалтерия ҳисоби ва аудит”  
кафедраси

Иқтисодиётнинг эркинлашуви ва жадал суръатлар билан ривожланиши шароитларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик сектори маҳсулотлари ва хизматлари ҳажми ортиб бормоқда. Мазкур сектор ривожланиши эса, ўз навбатида, мамлакатда яратилган қулай ишбилармонлик муҳитига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади. Бугунги кунда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотигаги улуши ҳам йилдан-йилга ошиб бормоқда. Кичик бизнес субъектларини кредитлаш амалиёти йўлга қўйилишида эътиборга олиш лозимки, кичик бизнес мамлакатдаги иқтисодий ўсишда ва инновациялар жорий этилишида муносиб ўрин эгаллаб бормоқда, аҳоли бандлиги имкониятларини кенгайтirmoқда, Ўзбекистон бренди билан экспортбop маҳсулотлар ишлаб чиқариб, дунё ҳам жамиятида муносиб ўрин эгалламоқда, булар билан мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига ҳам катта ҳисса қўшмоқда. Маълумки кредит зарурлигининг муҳим сабаби оборот воситаларининг айланишини бир ҳилда эмаслиги билан изоҳланади. Шунинг учун ҳам қамбағаллар сони камайиб бориши таъминланади.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик учун асосий муаммолардан бири ўзининг ихтиёрида молиявий маблағлар етишмаслиги ҳисобланади. Ушбу муаммони ечишда давлат субсидиялари ва кредитлаш қўлланиши мумкин. Давлат субсидиялари аҳамиятини инкор этмаган ҳолда таъкидлаш лозимки, бу жараёнда асосий ролни кредитлаш ўйнайди, чунки у иқтисодий самарадорлик ва иқтисодий масъулият мезонларига изчил роия қилинишини таъминлайди.

Кредитлаш жараёни тадбиркорга нисбатан ўз молиявий-иқтисодий талабларини қўяди. Бозорда ўз ўрнини топган, муваффақиятли ривожланаётган субъектлар учун бу талаблар оғирлик қилмайди ва кредит муассасаси учун ҳам,